

meterhok geen extra soorten op, maar vormen ze een afspiegeling van wat in de omgeving aan algemene soorten voorkomt.

DANKWOORD

Het artikel is grotendeels gebaseerd op mijn eigen waarnemingen gedaan in 2000 en 2001 in Roermond. Aanvullende gegevens zijn verkregen van Rob Geraeds en Wouter Jansen, waarvoor dank. Verder dank aan Rob Geraeds voor het kritisch doorlezen en becommentariëren van het manuscript en Jan Boeren voor het vervaardigen van de verspreidingskaarten.

SUMMARY

DRAGONFLIES IN THE ROERMOND URBAN AREA

A two-year survey of the urban area of the city of Roermond found 22 species of dragonfly. There are three different water sys-

tems within the Roermond urban area: the river Meuse, the river Roer and the Maasnielderbeek brook, each with its own typical dragonfly community. The Meuse system has the smallest number of species, but houses rheophile species like Banded demoiselle and White-legged damselfly. The Roer, a small river, has a wide spectrum of species, dominated by rheophile species like Banded demoiselle, White-legged damselfly and Club-tailed dragonfly, the latter a redlisted species. The Maasnielderbeek is a brook which was converted to a series of more or less static ponds in the process of urban expansion. These static ponds house the largest numbers of species within the Roermond urban area, including especially species of stagnant water like Azure damselfly, Large red damselfly, Migrant Hawker and Common darter. Finally, the urban area includes a number of garden ponds. These were found to house only the most common species present in the surrounding areas, and added no further species to

the survey.

LITERATUUR

- BELLMANN, H., 1993. Libellen: beobachten – bestimmen. Naturbuch Verlag, Augsburg.
- GERAEDS, R.P.G. & V.A. VAN SCHAIK, in prep. Het voorkomen van de Beekrombout (*Gomphus vulgatissimus*) langs de Roer. Natuurhistorisch Maandblad.
- GEIJSKES D.C. & J. VAN TOL, 1983. De libellen van Nederland (Odonata). KNNV, Hoogwoud.
- HERMANS, J.T., 1990. *Cercion lindenii* Selys 1840 (Insecta, Odonata) weer in Limburg gevonden. Natuurhistorisch Maandblad 79(1): 5-8.
- HEIJLIGERS, H. & J. HERMANS, 2001. Libellen in Noord-Limburg, verslag van een weekendinventarisatie van libellen. Natuurhistorisch Maandblad 90(6): 101-109.
- MARTENS, A., 1996. Die Federlibellen Europas. Westarp Wissenschaften, Magdeburg.
- STERNBERG, K., H. HUNGER & B. SCHMIDT, 1999. *Cercion lindenii*. In: Sternberg, K. & R. Buchwald (Hrsg.). Die Libellen Baden-Württembergs. Band 1: 216-227. Verlag Eugen Ulmer GmbH & Co, Stuttgart.
- SWAAY, C. VAN, R. KETELAAR & D. GROENENDIJK, 2001. Dagvlinders en libellen onder de meetlat. Vlinders 16(3):4-5.
- WASSCHER, M., G.O. KEIJL & G. VAN OMMERING, 1998. Bedreigde en kwetsbare libellen in Nederland. IKC Natuurbeheer, Wageningen.

M E D E D E L I N G

DE VERSPREIDING VAN DE TWEEKLEURIGE VLEERMUIS IN LIMBURG

Op 20 december 2001 ging het alarm af in het ABP gebouw in Heerlen.

De heer Horstenbach van de bewakingsdienst ging naar de 13de verdieping en trof de kleine verstoorder van het beveiligingssysteem vliegend door de gang aan. Het bleek de tweede vondst van een Tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*) in Limburg.

UITERLIJK

Met een spanwijdte tussen 27 en 31 cm en een gewicht van 12 tot 20 gram is de Tweekleurige vleermuis een middelgrote soort. De bruinzwarte oorschelpen zijn tamelijk kort en breed, terwijl de achterrand van het oor tot vlak bij de mondhoek loopt. De korte, zich naar boven toe verbrede tragus, steken nauwelijks boven de voorrand van het oor uit (figuur 1). De vacht is op de rug don-

ker- tot zwartbruin, met bijna zilverkleurige haarpuntjes. De buik is zeer licht grijswit tot wit en heeft een donkere ondervacht.

VERSPREIDING

Het verspreidingsgebied van de Tweekleuri-

ge vleermuis strekt zich uit van Midden- tot Oost-Europa. Het zwaartepunt van zijn verspreiding ligt in de Baltische staten en Rusland. In het noorden komt de soort tot ongeveer de 60° breedtegraad voor en zuidelijk tot in Iran en Afghanistan.

Uit Denemarken zijn ongeveer 50 kraamkolonies bekend en uit Zwitserland zeven. In het zuiden van Zweden, Nederland en de Duitse deelstaten Brandenburg en Mecklenburg-

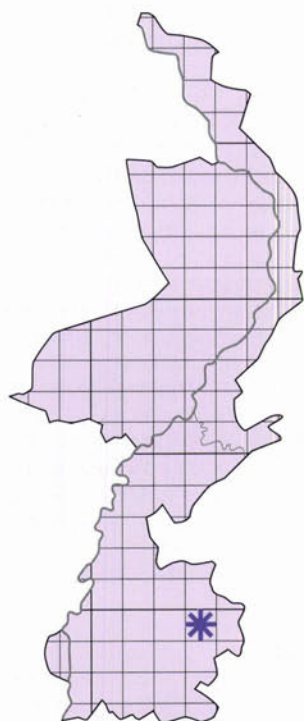
FIGUUR 1

Detail van de kop van Tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*) (foto: Steven Jansen).

FIGUUR 2
Op de 13de verdieping van het ABP-kantoorgebouw in het centrum van Heerlen is de Tweekleurige vleermuis aangetroffen (foto: S. Jansen).

Vorpomeren is slechts een enkele plaats bekend, waar de soort zich voortplant. Daarnaast zijn er ook vondsten van individuele dieren ver van de tot nu toe bekende kraamkolonies bekend, zoals op de Shetlandeilanden en op een boorplatform in de Noordzee (SCHÖBER & GRIMBERGER, 2001). Ook in Engeland zijn enkele Tweekleurige vleermuizen gesignaleerd (HOLLANDER & LIMPENS, 1997). Deze

FIGUUR 3
Verspreiding van de tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*) in Limburg.

soort wordt vaak waargenomen in grote hoge gebouwen in het stedelijk gebied (REDEL, 1995).

In 1977 is voor het eerst in Nederland een Tweekleurige vleermuis gevonden (GLAS & VOÛTE, 1992). Tot en met 1984 zijn in ons land vijf vondsten bekend. Tussen 1984 en 1998 zijn vrijwel ieder jaar één of enkele Tweekleurige vleermuizen waargenomen. Er werd steeds aangenomen dat het om afgedwaalde exemplaren ging. De Tweekleurige vleermuis werd niet echt gezien als een soort die in Nederland het gehele jaar zou kunnen voorkomen. In 1998 werd echter in de wijk Maarssenbroek in Utrecht een kolonie Tweekleurige vleermuizen van enkele tientallen exemplaren vastgesteld. Vanaf 1998 wordt langs de Noordzeekust een nog steeds groeiend aantal Tweekleurige vleermuizen aangetroffen.

In Limburg is op 14 oktober 1985 een levende vleermuis naar het Natuurhistorisch Museum in Maastricht gebracht. Deze "vreemde" vleermuis was afkomstig uit een woonhuis in het centrum van Heerlen. Na determinatie door De heer E. de Grood is de Tweekleurige vleermuis ontsnapt. Dit was de eerste melding van een Tweekleurige vleermuis in Limburg (VERGOOSSEN & VAN DER COELEN, 1986). Deze waarneming is naderhand als onbetrouwbaar beoordeeld omdat de vleermuis niet in gevangenschap was gehouden om hem te kunnen fotograferen (LINA, 1990). Mede daardoor werd de vondst van de Tweekleurige vleermuis niet in de verspreidingskaart van de Atlas van de Nederlandse zoogdieren opgenomen (GLAS & VOÛTE, 1992).

Op 20 december 2001 is door de heer Horstenbach, wederom in het centrum van Heerlen, in het kantoorgebouw van het Algemeen Burger Pensioenfonds (figuur 2), een levende Tweekleurige vleermuis aangetroffen. Omdat de heer Horstenbach zag dat het een bijzondere soort was, nam hij het diertje mee naar zijn huis in Born. Hier liet hij het dier aan zijn dorpsgenoot de heer Witse zien. Deze schakelde heer Stienes (Vleermuizenopvangcentrum) uit Roermond in die de vleermuis nu verzorgd. Er werd vastgesteld dat het een vrouwelijk exemplaar betrof. Bij binnenkomst woog de Tweekleurige vleermuis 11 gram. Het dier werd aangesterkt met voedsel en weegt inmiddels 14 gram. Zo gauw de weersomstandigheden het toelaten wordt de Tweekleurige vleermuis weer losgelaten in zijn ver-

trouwde omgeving te Heerlen. De besproken waarneming is de tweede vondst van een Tweekleurige vleermuis voor Limburg. Beide vondsten van de Tweekleurige vleermuizen komen uit hetzelfde uurhok (figuur 3).

Als men de verspreiding van de Tweekleurige vleermuis bekijkt lijkt het dat het voorkomen van de soort in Nederland zich beperkt tot de kust (HOLLANDER & LIMPENS, 1997). Maar op Europees niveau komt een heel ander verspreidingsbeeld naar voren (BAUGQUE, 1999). Ook in de omringende landen zijn nog recent Tweekleurige vleermuizen aangetroffen: in de Belgische provincie Luxemburg in het ziekenhuis van Libramont en in de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen in de stad Aken. Maar ook iets verder weg uit Luxemburg en de Franse Ardennen zijn meldingen van enkele dieren bekend.

Uit deze gegevens blijkt dat de waarnemingen van de Tweekleurige vleermuis uit Limburg gewoon aansluiten bij het verspreidingsgebied zoals dat tot nu toe bekend is in het overige deel van West-Europa.

DANKWOORD

Dank gaat uit naar dhr. de Grood uit 's-Gravenvoeren, dhr. Horstenbach en dhr. Witse uit Born voor de informatie over hun waarneming. Dhr. Stienes uit Roermond wordt bedankt voor de gegevens van het in dit artikel beschreven exemplaar, dhr. Vergoossen uit Echt en dhr. Backbier uit Geleen voor het verstrekken van literatuur over de Tweekleurige vleermuis.

LITERATUUR

- BAUGQUE, H.J., 1999. In: Mitchell-Jones, A.J., et al. The atlas of European mammals. Academic Press, London.
- GLAS, G.H. & A.M. VOÛTE, 1992. In: Broekhuizen, S. et al. (red.) Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- HOLLANDER, H. & H.J.G.A. LIMPENS, 1997. In: Limpens et al. Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- LINA, P.H.C., 1990. Nieuwe vondsten van de Tweekleurige vleermuis *Vespertilio murinus* en de herziening van de vondst van een Noorse vleermuis *Eptesicus nilssonii* in Nederland. Lutra, 33: 53-55.
- REDEL, T., 1995. Zur Ökologie von Fledermäusen in Mitteleuropäischen Städten. Examensarbeit, Fachbereich Biologie der Freie Universität Berlin, Berlin.
- SCHÖBER, W. & E. GRIMBERGER, 2001. Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische Eilanden: met specifieke informatie over de vleermuizen in Nederland en België. Tirion, Baarn.
- VERGOOSSEN, W. & W. VAN DER COELEN, 1986. Zoogdieren in Limburg-een voorlopig verslag: Zoogdierenwerkgroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Maastricht.